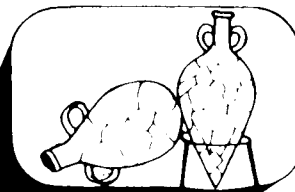

חדשות מן העבר

שלמה דורי, מוזיאון וארכיון הרפת, יפעת

הבהמות הממשלתי נהרגו בהמות אחדות, שהחלימו כבר מהמחלה, לפי עדות וטרינר אירופי. בכדי להציל מהריגה את יתר הבהמות של הרפת, הוכרחו לשלם עשרות לירות ל"רופא" המנצח. אבידות המחלבה מהדבר גופא – 25 גולגלות. ההפסד בעין של אבידות אלה עלה לפי המחירים מלפני המלחמה לסך 3245 פרנקים. הפסד המחלבה בהפחתת ההכנסות מחלב הגיע בתרע"ח (1918) ל-9933 פרנק. בשנים הראשונות סבלו הפרות מקדחת, מה שהשפיע לרע על החלב וגם על הריבוי הטבעי. בשנת תרע"ד (1914) מתו כ-15 עגלות, דור שנה שלמה. אם נקח בחשבון את התנאים המקומיים: חוסר עזרה וטרינרית במקום, חוסר גמור של הגנה ממגפות המבקרות בקר ערבי לעתים קרובות, נבין שההפסד היה צפוי מראש.

אך, למרות כל הצרות כמות החלב התחילה לעלות, נמצא פתרון יוצא דופן לבעיות השיווק, והנה התאור: "כמות החלב הלכה וגדלה וכבר כמה לפנינו שאלה בדבר מכירת החלב. המקום היחיד שבא בחשבון היתה חיפה. אבל איך נסדר מכירה וחלוקה בשביל כמות מצערה בערך של חלב? והנה באה לעזרתנו המחלבה המשותפת של המושבה הגרמנית בחיפה, אשר היתה משותפת עם עוד שתי מושבות בעמק יזרעאל, ולדהיים ובית-לחם. שלוש מושבות אלה יסדו מחלבה משותפת ואנחנו נהיינו השותף הרביעי. בכל בוקר שלחנו את החלב מעפולה לחיפה ושם קיבל את החלב שליח המחלבה המשותפת. לא רק במכירת החלב נעזרנו על ידי

הודות לאדיבותו של הח' דן בראון, מנהל הארכיון של המועצה האזורית עמק יזרעאל, קיבלנו כמה פרטים מעניינים על משק החלב של הקואופרציה במרחביה. הדברים מופיעים ב"הפועל הצעיר" בזכרונותיו של יוסף רבינוביץ' והן מתייחסות לתקופה של שנת 1913 בערך, אך בחלקם גם לזמן מלחמת העולם הראשונה. הם הופיעו ב"הפועל הצעיר", ז' ו 1920. בעיות בריאות הבקר (וגם של אנשים) היו חמורות מאד וכך מתוארים הדברים:

"הפרות, אשר הבאנו מבירות ודמשק, ביחוד הבירותיות, נחמדות היו, יפות ועדינות וגם חלב נתנו בשפע, אלא שגם עליהן חלה גזירת האקלים: הן קדחו כמונו. לרגעים עמדנו אובדי עצות. לא קל היה למצוא בארץ מומחה לתחלואי בהמות. היחידי, שבא לעזרתנו בכל זמן שנדרש היה הרופא הוטרינרי, הד"ר סמסונוב. אך לא קדחת בלבד היתה בעוכרינו. בעדרים של הערבים היו כל מיני חליים רעים, ואף על פי שתפסנו בכל מידת זהירות, המחלות חדרו גם אלינו. קשה ביותר היתה לבהמותינו מחלת הפה והטלפים. טיפלנו בהן כמו בילדים, הכינונו להן מזון טוב, תירס ירוק וכדומה, והקלנו עליהן את סבלן בכל יכולתנו. הבהמות גברו גם על מחלה זו.

בין נגעי המשק בתרע"ח (1918) יש לציין גם את דבר הבקר. הדבר כאילו מיהר לסיים את עבודת ההשחתה של יתר הכוחות המחריבים, אשר התחוללו על המשק. במלחמתנו בדבר היינו עזובים לנפשנו. לא רק עזרה חסרה לנו, אלא שהאסון שימש מקור הכנסה חודשי לפקידי הממשלה התורכית. על ידי רופא

החקלאים הגרמנים. החקלאים האלה ישבו בארץ זה עשרות שנים וכדאי היה לשמוע עצה מפיהם. היו ביניהם, ביחוד בין הזקנים שבהם, אנשים בעלי צורה ואפילו אנשי רוח. אלה היו שרידי תנועת "הטמפלרים" הראשונים, אשר באו ארצה מתוך אידיאלים דתיים נשגבים. שמעתי מפיהם דברים על סבלותיהם הם והצעדים הראשונים לייסוד המושבות ואמרתי בלבי: מה נאמר, מה נדבר ומה נתאונן, הרי אני שרויים בכל טוב, לעומת סבלותיהם של "הטמפלרים" האלה, בימים הראשונים."

היתומים בירושלים שהיו בהנהלת הזוג גולדשמיט. בעקבות פירסום הדברים כתבו לי פרופ' רענן וולקני ודר' ארנון שמשוני, באשר למידע נוסף בידיהם באותו נושא ממש. לפיכך, לזוג גולדשמיט היתה בת – לאה, לימים דר' לאה גולדשמיט, שותפה של פרופ' קימרון במחקרים וטרינריים, בעיקר בשטח הווירולוגיה. דר' לאה גולדשמיט היתה חוקרת בזכות עצמה, היא חקרה מחלות עופות, בקר וצאן (כחול הלשון). היא נפטרה לפני למעלה משלוש שנים. כך נסגר מעגל בחיי משפחה ארצישראלית.

זאת עדות ראשונה, הידועה לי, על שיתוף פעולה מעשי בין "הטמפלרים" לבין המתיישבים היהודיים בעמק. בתקופה מאוחרת יותר (שנות השלושים), כשקם אצל "הטמפלרים" דור חדש השתנו הדברים מן הקצה אל הקצה.

תוספת מתקנת

בהמשך לרשימתי במדור זה בחוברת 238, אודות הייבוא מהולנד, הזכרתי את מתנתם של יהודי הולנד – שלוש פרות הולנדיות לבתי

שלמה דורי

לצוותי הרפת בקיבוצים לחברי מושבים מגדלי-בקר לבתי הספר החקלאיים

המוזיאון וארכיון הרפת בישראל, אשר בקיבוץ יפעת, פתוח לקהל בכל יום חול בשעות 7.30–11.30 (בשבת האחרונה בכל חודש בשעות 10.00–13.00). הכניסה חופשית!

לשם תיאום הביקור, נא להתקשר מראש לטלפון 06-548974, בשעות 7.30–11.30.

בהזדמנות ביקור במוזיאון הרפת אפשר לבקר גם במוזיאון לראשית ההתיישבות, הנמצא בקרבת מקום.